

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

2007 08730 - 30

KE/LHB

Se vedlagt adresseliste

Deres ref

Vår ref
08/02489-21

Dato
14 DES 2009

Haram Kraft AS og Tafjord Kraftnett AS - Haram vindkraftverk og 132 kV nettilknytning – klage

Bakgrunn

Haram Kraft AS søkte 13. desember 2004 om konsesjon for å bygge og drive Haram vindkraftverk i Haram kommune.

Tafjord Kraftnett AS søkte 13. desember 2004 om å knytte vindkraftverket til det eksisterende kraftledningsnettet i Alvestad via en ny 132 kV kraftledning fra ny transformatorstasjon på Haramsøya til Alvestad transformatorstasjon.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) meddelte i vedtak av 24. juni 2008 konsesjon etter energiloven til Haram Kraft AS og Tafjord Kraftnett AS for å bygge og drive Haram vindkraftverk på Haramsøya og tilhørende 132 kV kraftledning fra Haramsøya til Alvestad.

Vindkraftverket vil kunne få en samlet installert effekt på inntil 66 MW og inntil 16 vindturbiner. Årlig energiproduksjon vil være ca 200 GWh.

Følgende påklaget ovennevnte tillatelser:

- Haram kommune
- Norsk Ornitologisk Forening (NOF)
- Ope landskap
- Nordøy Idrettslag
- Indre Åkre bygdelag
- Eili Verpeide

- Barbro Eikrem

NVE fant ikke grunnlag for å oppheve eller endre sitt vedtak, og oversendte saken til Olje- og energidepartementet for endelig avgjørelse ved brev av 22. desember 2008. I brevet fra NVE er det gitt et sammendrag av klagen til departementet.

Olje- og energidepartementet avholdt 25 og 26 mai 2009 møte og befaring i Haram kommune i anledning klagesaken. I tillegg til klager og berørte grunneiere deltok representanter for Haram Kraft AS, Tafjord Kraftnett AS, Miljøverndepartementet og Møre og Romsdal fylke.

Departementet er gjort kjent med at Haram kommunestyre i møte 27. august d.å har fattet følgende vedtak:

"Haram kommunestyre ser positivt på at det blir gitt konsesjon til etablering av vindkraftverk i Haram. På bakgrunn av nye opplysninger i samband med klagebehandlingen ynskjer kommunestyret følgende prioritering:

- 1. Primært at Havsul II får konsesjon.*
- 2. Subsidiært at både Havsul II og Haram Vindkraft får konsesjon.*

I samband med etablering av vindkraftverk i Haram vil Haram kommunestyre avsetje deler av den økonomiske kompensasjonen som kommunen får frå utbyggingselskapet/selskapa til eit fond som skal øyremerkast næringsutvikling på øyane. Organisering, retningslinjer og størrelse på årleg avsetjing m.v vil ein kome tilbake til dersom utbygging blir realisert. "

Olje- og energidepartementets vurdering

Departementet vil på bakgrunn av sakens dokumenter og det som fremkom på befaringen 25 og 26. mai 2009 bemerke følgende:

Innledningsvis vil departementet påpeke at et forvaltningsorgan ikke har noen plikt etter forvaltningsloven § 25 til å imøtegå alt det en part har anført. Departementet vil ta for seg klagenes anførsler ut fra sakens viktighet og det som ellers er nødvendig for å begrunne avgjørelsen i saken.

I departementets vurdering av om konsesjon skal gis etter energiloven, må fordelene og ulempene ved det omsøkte tiltaket veies opp mot hverandre. Bestemmelsen i naturmangfoldloven § 8 og prinsippene i naturmangfoldloven §§ 9 til 12 er hensyntatt i departementets konsesjonsbehandling og de vurderinger som er foretatt i klagesaken.

Landskap og friluftsliv

Flere av klagerne mener NVE har lagt for lite vekt på de landskapsmessige/visuelle virkninger vindkraftanlegget vil ha.

Departementet konstaterer at Haram vindkraftverk er lokalisert på et markant høydedrag og vil bli godt synlig i landskapet.

I revidert tematisk konfliktvurdering gir Direktoratet for naturforvaltning (DN) og Riksantikvaren delkarakter C for tema landskap med følgende vurdering:

"Vindkraftverket har en eksponert plassering. Tettheten mellom øyene gjør at anlegget får stor visuell effekt for landskapskvaliteter på naboøyene."

Departementet legger til grunn at vindkraftverket selv med justert utbyggingsløsning vil ha negative virkninger for den nærliggende bebyggelsen på øyene og endre landskapets karakter. Virkningene synes størst ved bebyggelsen på Ulla og for bebyggelsen på strekningen fra Flem til Longva på Flemsøy/Skuløy. Fjerning av en vindturbin ved Mannen vil redusere de negative landskapsvirkningene for bebyggelsen på Haramsøy og for friluftinteressene i området. Etter departementets vurdering er de landskapsmessige virkninger ikke et avgjørende moment mot realisering av tiltaket.

Ope landskap og Nordøy Idrettslag påpeker at atkomstvei ikke er planlagt eller visualisert og at det ikke er kjent hvordan den faktiske løsningen for veien blir.

Departementet legger til grunn at utvidelser av veien detaljplanlegges i nært samarbeid med Haram kommune og berørte grunneiere. Departementet slutter seg til NVEs vurdering av at utvidelser av atkomstvei ikke vil få nevneverdige natur- eller landskapsmessige virkninger.

Nordøy Idrettslag har anført at tiltaket vil redusere friluftsområder på fjell dramatisk. Ope Landskap mener tiltakets virkninger på friluftsliv ikke er akseptable.

Departementet bemerker at det ikke legges restriksjoner på utøvelsen av friluftsliv innenfor planområdet på Haramsfjellet, og legger til grunn at fjerning av vindturbinen ved Mannen vil bidra til å redusere de negative virkningene for friluftslivet. Departementet slutter seg til NVEs vurderinger av at tiltaket vil kunne få negative virkninger for friluftslivet på Haramsfjellet og nærliggende områder. Departementet kan imidlertid ikke se at de negative virkningene for friluftslivet kan tillegges avgjørende vekt.

Turisme/reiseliv

Ope Landskap fremholder at vindkraftverket kan medføre redusert reiselivspotensiale. Barbro Eikrem og Eili Verpeide anfører at Statens Landbruksforvaltning har etterlyst en bedre vurdering av hvordan tiltaket vil påvirke reiseliv med basis i landbruksressursene.

Departementet peker på at områdene hvor vindkraftverket planlegges på ingen måte er uberørt. Departementet legger imidlertid til grunn at vindturbinene vil bli godt synlige fra flere friluft- og reiselivsområder både til sjøs og på land. Departementet legger til grunn at utbyggingsløsningen som kun omfatter vindturbiner på Haramsøy vil redusere mulige negative virkninger for reiseliv og turisme. Etter departementets vurdering vil de samlede virkningene for turisme og reiseliv ikke være til hinder for etablering av vindkraftanlegget.

Fugl

Det er fra flere klagere påpekt at vindkraftverket vil ha negative konsekvenser for fuglelivet i området. Departementet har i den sammenheng gått grundig gjennom de innvendinger som er fremmet av Norsk Ornitologisk Forening (NOF).

I revidert tematisk konfliktvurdering gir DN og Riksantikvaren karakter C for naturmiljø. I konfliktvurderingen heter det at *"Tiltaket ligger så nært fjellsidene at det kan påvirke hekking. Bestandsnedgang for rovfugl må påregnes."* Departementet konstaterer at planområdet for vindkraftverket ikke direkte vil berøre potensielle hekkelokaliteter for havørn. Imidlertid kan særlig havørn, hubro og vandrefalk være utsatt for kollisjon med vindturbiner. Når det gjelder de to vernede områdene ved Rogneholmen og Ullasundet og det foreslåtte naturreservatet "Haramsøya vestsida", viser departementet til DN's vurdering hvor det heter at *"fuglelivet i fjæra blir lite påvirket direkte."* I brev av 14. august 2009 gjør DN følgende presiseringer vedrørende det foreslåtte naturreservatet "Haramsøya vestsida": *"Fugl som benytter luftstrømmene langs fjellsiden vil være spesielt utsatt for kollisjon med vindturbinene. Det går også et viktig trekkområde gjennom området og konsekvensene av vindkraftverket på dette trekket må følges opp."* Det er avklart mellom energi- og miljømyndighetene at grensene for det foreslåtte naturreservatet justeres, slik at verneområdet og planområdet for Haram vindkraftverk ikke overlapper.

NOF hevder at Haram vindkraftverk og Havsul I offshore vindkraftverk til sammen vil dekke ca 10 kilometer av det kystvernsnittet som fugletrekket konsentreres om. Departementet konstaterer at kystområdene i Møre og Romsdal har stor betydning for sjøfugl og særlig for vår- og høsttrekkene langs kysten. Departementet konstaterer i denne sammenheng at det fra den sørvestlige avgrensingen av Havsul I er mer enn 12 km til de nordvestligste vindturbinene på Haramsfjellet. Departementet er på den annen side oppmerksom på den usikkerhet som råder når det gjelder virkningene av slike inngrep. Det vises her til vedtak i brev av 10. september 2009, hvor NVEs avslag på Havsul II stadfestes blant annet grunnet mulige sumvirkninger for fugl.

Av naturmangfoldloven § 8 fremgår at beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Konsekvensutredningene for tiltaket – inkludert utredning om fugl - er gjennomført i tråd med de krav som stilles i plan og bygningslovens forskrift om

konsekvensutredninger. NVE har i tråd med forskriften kommet til at utredningsplikten er oppfylt og godkjent konsekvensutredningene. Etter departementets vurdering foreligger et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag til å fatte vedtak i saken her. På bakgrunn av mulig konflikt med sjøfugl, trekkfugl og usikkerhet rundt sumvirkninger med Havsul I, jf. føre-var-prinsippet og prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning i naturmangfoldloven §§ 9 og 10, har departementet satt vilkår om et miljøoppfølgingsprogram.

Selv om vindkraftverket kan få negative konsekvenser for fuglelivet i området, kan departementet etter å ha vurdert tiltaket opp mot andre viktige samfunnsinteresser ikke se at ulempene for fugl kan være avgjørende for vedtaket om å gi konsesjon. Vilkår om et miljøoppfølgingsprogram, herunder før- og etterundersøkelser, gir hjemmel for å pålegge ytterligere undersøkelser knyttet til fugl og eventuelt pålegg om avbøtende tiltak. Miljøoppfølgingsprogrammet skal ta sikte på å fremskaffe mer kunnskap, slik at man i tråd med prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning samt føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven eventuelt kan pålegge avbøtende tiltak. Miljøoppfølgingsprogrammet skal utarbeides i samråd med miljømyndighetene og bør ses i sammenheng med miljøovervåkingsprogrammet for Havsul I vindkraftverk.

Visualiseringer

Ope landskap anfører at det er gitt konsesjon til større vindturbiner enn det som er behandlet i konsekvensutredningene.

Departementet konstaterer at visualiseringene i konsekvensutredningen har tatt utgangspunkt i vindturbiner med en installert effekt på 3,6 MW, 80 meter tårnhøyde og 107 meter rotordiameter, mens konsekvensutredningene omfatter en maksimal effekt i hver vindturbin på 4,5 MW, tårnhøyde 90 meter og rotordiameter 120 meter. Etter departementets syn er de fotorealistiske visualiseringene som er utarbeidet likevel godt egnet til å gi et bilde av virkningene av et vindkraftanlegg på Haramsfjellet.

Energibidrag

Haram kommune og Ope landskap mener at vindkraftverket på Haramsøy kun vil gi et lite bidrag til å dekke det samlede energibehovet i regionen. Kommunen hevder at Havsul II vindkraftverk i større grad bidrar til å sikre fremtidig balanse i den regionale/nasjonale kraftbalansen.

Departementet legger til grunn at det er et betydelig kraftunderskudd i regionen. Haram vindkraftverk vil bidra til å styrke kraftbalansen og forsyningssikkerheten i området. Forholdet mellom Haram vindkraftverk og Havsul II vindkraftverk er omtalt nedenfor.

Kraftledningen

Ope landskap mener NVE har lagt for liten vekt på de negative ulempene av nettilknytningen. Indre Åkre bygdelag fremhever helsefaren ved å bo nær kraftledninger.

Ettersom det er gitt konsesjon til jordkabel på strekningen fra Haugvika til Alvestad konstaterer departementet at ingen boliger ligger nærmere enn 50 meter fra senterlinjen til kraftledningen. Verken Hildre skole eller boliger vil da få magnetfelt som overskrider 0,4 µT i årsgjennomsnitt.

Departementet peker på at tiltakshaver ved å legge den nye 132 kV kablen langs riksveien fra Haugvika til Alvestad samtidig vil legge til rette for at bestående 22 kV ledninger i området kan legges i samme trase. Dette vil kunne medføre en opprydding i 22 kV ledninger på strekningen. Særlig forbi Hildre der det i dag går to parallelle ledninger, vil en slik sanering kunne ha en positiv effekt for nærmiljøet og for arealhensyn, og være til beste for beboerne i området og for allmenne interesser.

Departementet henstiller derfor til konsesjonæren Tafjord Kraftnett AS om å ta kontakt med den lokale netteieren Nordvest Nett AS for å få lagt de eksisterende kraftledninger i jordkabel i samme trase hensett til den begrensede gjenværende levetid for disse kraftledningene, som er oppgitt til å være over 30 år gamle.

I konsekvensutredningene er kraftledningen vurdert til å ha små til middels konsekvenser for landskapet. Langs plataet på Haramsfjellet vil kraftledningen stå i silhuett mot bakgrunnshimmelen sett fra Flemsøy/Skuløy. Departementet bemerker imidlertid at avstanden gjør at virkningen er moderat. Departementet konstaterer at negativ visuell virkning på kulturlandskapet ved Haram kirke reduseres som følge av kabling på siste strekning ned mot sjøen. Departementet legger til grunn at kraftledningen ikke vil gi vesentlige negative virkninger for landskapet.

Opprinnelig planlagt trasé for 132 kV ledningen ville berørt Myskja-urane naturreservat som har vernetema edellauvskog. I tilleggsutredningene er det skissert en ny løsning der eksisterende 22 kV kraftledning kables for å gjøre plass til omsøkte 132 kV kraftledning ved passering av naturreservatet. Departementet legger til grunn at løsningen ikke innebærer inngrep i naturreservatet.

Departementet har merket seg Haram kommunes syn om at konsesjonsbehandlingen ikke er konsistent hensett til argumentasjonen i sakene om Haram vindkraftverk og Havsul II sammenlignet med behandlingen av Havsul I.

Departementet har gått inn i de samfunnsmessige og økonomiske virkningene av alle de påklagede vedtakene og gjort en fornyet vurdering. Departementet kan imidlertid ikke se at det hefter feil eller mangler av noen betydning ved grunnlaget for de vedtak som er fattet. Departementet viser til innholdet i vedtaket her og til de vedtak som ble fattet 10. september 2009 om Havsul I og Havsul II.

Olje- og energidepartementet har foretatt en samlet vurdering av alle de anførte ulempene ved en utbygging av vindkraftanlegget. Ulempene er vurdert opp mot fordelene ved å få på plass et vindkraftanlegg med et tilskudd av fornybar energi med

en samlet effekt på inntil 66 MW. Utbyggingen vil bidra til å nå de målsettinger som er fastsatt gjennom behandlingen i Stortinget av St.meld.nr. 29 (1998-1999) "Om energipolitikken", jf. Innst.S. nr. 122 (1999-2000). Denne målsettingen er gjentatt i St.meld.nr. 18 (2003-2004) Om forsyningssikkerheten for strøm m.v.

Departementet har i sin vurdering lagt særlig vekt på at vindkraftanlegget fremstår som et energimessig godt prosjekt. Vindforholdene er svært gode for Haram vindkraftverk. Dette vindkraftverket vil virke positivt inn på den lokale og regionale krafttilgangen med en produksjon på om lag 200 GWh/år.

Departementet konstaterer at vindkraftverket vil kunne få negative konsekvenser for fuglelivet i området. Departementet setter derfor følgende vilkår:

"Det skal gjennomføres et miljøoppfølgingsprogram for relevante grupper av fugl, og spesielt for sjøfugl. Programmet skal gjennomføres etter anerkjente prinsipper for før og etterundersøkelser, for eksempel slik det er nedfelt i anbefalinger utarbeidet i OSPAR-konvensjonen. Plan for oppfølgingsprogram skal oversendes og godkjennes av NVE i god tid før anleggsstart slik at nødvendige førundersøkelser kan gjennomføres. Dersom miljøoppfølgingsprogrammet avdekker negative konsekvenser, kan NVE pålegge ytterligere undersøkelser knyttet til fugl og gjennomføring av avbøtende tiltak."

Vindkraftverket vil kunne virke negativt inn på landskapsoppfattelsen og være en ulempe for friluftslivet.

Departementet har merket seg at Haram kommunestyre på ny har behandlet spørsmålet om vindkraftverk i Haram. Departementet legger til grunn at kommunen ser positivt på at det blir gitt konsesjon til etablering av vindkraftverk i Haram. Kommunen prioriterer konsesjon til Havsul II, men har subsidiært gått inn for at både Havsul II og Haram vindkraftverk får konsesjon.

Til tross for kommunens syn har departementet ikke hatt grunnlag for å omgjøre NVEs avslag på Havsul II. Det er gitt en inngående begrunnelse for departementets avgjørelse i brev av 10. september 2009 med stadfestelse av NVEs avslag på Havsul II.

Departementet har merket seg at Møre og Romsdal fylke i brev av 31. januar 2006 signaliserer at det nå konsesjonsgitte prosjektet ser ut til å være det minst konfliktfylte av de fremlagte alternativer dersom konsesjon gis. I vedtak (høringsuttalelse til tematiske konfliktvurderinger av vindkraft) i fylkesutvalget 2. mai 2006 heter det: "Ut frå at søknaden er endra vil vi ikkje eintydig frarå Haram vindpark. Vi kan likevel ikkje tilrå at det blir gitt konsesjon dersom også Havsul II får konsesjon. Inngrep både på sjø- og landsida i dette området finn vi uakseptabelt." Departementet bemerker at fylket i brev av 8. oktober 2008 har gått inn for den delen av Havsul II som Haram kommune er positiv til.

Departementet kan etter en helhetsvurdering ikke se at ulempene for naturmiljø og landskap er av en slik art at de overstiger fordelene ved å få etablert det omsøkte vindkraftanlegget med tilhørende kraftledning.

Ut fra de foreliggende opplysninger har departementet etter en helhetsvurdering kommet til at ekspropriasjonsinngrepet "tvillaust er til meir gagn enn skade", jf. oreigningsloven § 2 andre ledd. De samfunnsmessige fordeler som vinnes ved anlegget må utvilsomt antas å være overveiende i forhold til de skader og ulemper som påføres andre. Departementet har på denne bakgrunn kommet til at NVEs vedtak av 24. juni 2008 om ekspropriasjonstillatelse og anleggskonsesjon skal stadfestes.

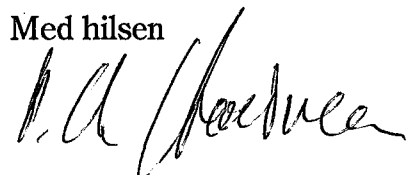
Departementet viser til de vilkår som er fastsatt for anleggskonsesjonen når det gjelder utarbeidelse av anleggsplan og transportplan, som særlig skal ivareta berørte interessers bruk av området, herunder forholdet til naturmiljø, landbruk og til folk som er bosatt i området. Utarbeidelse av planene skal skje i nært samarbeid med Haram kommune.

Søknad om forhåndstiltredelse stilles i bero inntil skjønn eventuelt blir begjært.

Det gjøres oppmerksom på at departementets avgjørelse er endelig og ikke gjenstand for klage, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd første punktum.

I medhold av lov om planlegging og byggesaksbehandling § 6-4 tredje ledd vedtar Olje- og energidepartementet at det endelige konsesjonsvedtaket av dags dato uten videre skal ha virkning som statlig arealplan. Avgjørelsen kan ikke påklages.

Med hilsen

P.H. Høisveen (e.f.)
ekspedisjonssjef

Harald Solli
avdelingsdirektør

Kopi:

Haram Kraft AS
Tafjord Kraftnett AS
Miljøverndepartementet
Møre og Romsdal fylke
NVE m/retur av sakens dok.

Adresseliste:

Haram kommune

Norsk Ornitologisk Forening (NOF)

Ope landskap

Nordøy Idrettslag

Indre Åkre bygdelag

Eili Verpeide

Barbro Eikrem